

1942. január 3. hete.

Természeti és gazdasági ismeretek.

IV. OSZTALY.

A tanítás anyaga: A ló.*Nevelési cél:* A háziállatok értékének megismerése és becslése.I. *Előkészítés.* a) Számonkérés. A sertésről tanultak felújítása és számonkérése.

b) Célkitűzés. Beszéljünk ma a magyar ember legkedvesebb háziállatáról, a lóról.

II. *Tárgyalás.* (Megbeszélés alapján.)

A ló a legrégebb és legnemesebb háziállatunk. A lovat az ember a vad lóból szelidítette meg, mely Ázsia füves pusztaságain még ma is vadon él.

Büszke magatartásával, nagy erejével és gyorsaságával megnyerte az ember tetszését. A ló okos és hűséges állat. Megismeri a gazdáját és ragaszkodik hozzá. (Példák.) Ha gazdája az istállóba megy, nyerítéssel fogadja. Jó emlékezőképessége van: az utat, amelyen többször járt, évek múlva is megismeri. Rendkívül tanulékony.

Teste arányos és izmos. Egyformán alkalmas teherhúzásra és lovaglásra. Futás közben hosszúkás fejével és kétoldalt összenyomott nyakával könnyen szeli a levegőt. Szépen ívelt nyakát lobogó sörény díszíti.

Hosszú, vékony és izmos lábaival sebesen fut. Csak középső ujja fejlődött ki (szemléltetés csontvázon, vagy képen, táblai rajz), s ennek utolsó percét *pata* borítja. Pusztai állat korában ellenségei elől futásban keresett menedéket, vagy erős patáival védekezett.

Érzékszervei kitűnőek. Okos szemével igen jól lát. Hallása nagyon jó, mozgatható fülkagylóival a legkisebb neszt is meghallja. Szaglása is fejlett.

A ló növényvel élő állat. Legkedvesebb eledele a zab (abrak), de szereti a szénát és a zöld takarmányt is (lucerna, lóhere). A füvet mozgékony ajkaival fogja meg s előre nyúló metszőfogaival letépi (szemléltetés). A ló felfelé, a szarvasmarha pedig oldalra rántja a fejét legelés közben. A leszakított füvet *redős zápfogaival* jól megrágja s azután lenyeli. Bár növényevő állat, gyomra egyszerű, de bélesatornája szintén hosszú, mint a kérődzőké, (szarvasmarha.)A metsző és a zápfogak között nagy hézag van: ebbe teszik a zablát. A hím lónak, a *ménnek*, rendszerint a szemfoga is kifejlődik. A metszőfogak zománcredőinek rajza kopás következtében évről-évre változik. E változásokból meg lehet állapítani a ló életkorát.

Az anyaállatnak, a *kancának*, rendszeren csak egy csikója van, melyet emlőiből tejjel táplál. A ló is emlős állat.

A lónak ragadozó ellenségei nincsenek, annál többet kínozzák azonban a különböző legyek (pl. a lóbögöly). A vérzívó legyeket hosszú farkával, rendkívül mozgatható bőrével kergeti el.

Ha a ló megöregedett, levágják. Húsát eszik, farkszőréből és sörényéből szitát és hegedűvonót készítenek. Bőrét, patáját szintén földolgozzák.

A lovat nemes tulajonságai miatt hazánkban *ménese*kben (Kisbér, Bábolna, Mezőhegyes) tenyésztik. Legnemesebb fajták az *arab* és az *angol telivér* lovak. A magyar ló szintén világhírű. Honfoglaló őseink is már kiváló lótenyésztők voltak. A magyar nép lovas nemzet. Az elmúlt nagy világháborúban, de most is, a magyar huszár világhírré tett szert.

Rokona a *szamár*. Nálunk főleg a szegény ember tartja. Lassú és biztos járása miatt a hegyvidékek nélkülözhetetlen teherhordó állata.

A lónál jóval kisebb, színe szürke. Hátán és vállán kereszt alakú fekete sáv húzódik. A butaság jelképének tartják, pedig sok mindenre megtanítható. Igénytelen, az ételben nem válogat. Néha azonban makacs és csökönyös.

A ló másik rokona az *öszvér*. Teherhordásra használják.

III. Összefoglalás. A lóról tanultak összefoglaló áttismtélése; a számárról és az öszvérről mondottak összefoglalása.

A különböző lófajták szemléltetése. Vidékünkön milyen lófajta van elterjedve?

Miért fut olyan könnyen a ló? (Lábujjain fut = a versenyfutók is így futnak.)

1942. január 2. hete. (2 óra anyaga.)

Számolás és mérés.

V. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: Közönséges törtek átalakítása tizedes törtekké és viszont.

Nevelési cél: A számolási gondolkozás és készség elsajátítása.

I. Előkészítés. a) Számonkérés. A törtek átalakításáról tanultak felújítása és számonkérése. (Áltörtet vegyes számmá, vegyes számot áltörtté.)

b) Célkitűzés. Beszéljünk ma arról, hogyan lehet a közönséges törtet átalakítani tizedestörtté és a tizedestörtet közönséges törtté.

II. Tárgyalás. a) *Közönséges törtek átalakítása tizedesekké.*

Irjátok le azt a törtet $\frac{1}{2}$ tizedes tört alakban!

$$\frac{1}{2} = \frac{5}{10} \text{ tehát } \frac{1}{2} = 0.5.$$